

Tartu Ülikool
sotsiaalteaduste valdkond
psühholoogia instituut

Lisa Brand

**TARTU LASTEAIÄÕPETAJATE USKUMUSED OMA ÕPETUSTE MÕJUST
LASTE KARJÄÄRI KUJUNDAMISE OSKUSTELE**

Uurimistöö

Juhendaja: Triin Liin, *PhD*

Jooksev pealkiri: Karjääri kujundamine lasteaias

Tartu 2021

TARTU LASTEAIÄÕPETAJATE USKUMUSED OMA ÕPETUSTE MÕJUST LASTE KARJÄÄRI KUJUNDAMISE OSKUSTELE

Lühikokkuvõte

Karjääriõpe algab tänapäeval juba lasteaiast. Käesoleva uurimistöö eesmärk oli uurida lasteaiäõpetajate arvamusi ja uskumusi sellest, kuidas nad saavad toetada laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengut ning välja selgitada milliste meetoditega nad seda teevad. Uurimus oli kvalitatiivne ning selles osales kümme lasteaiäõpetajat. Andmed koguti poolstruktureeritud intervjuude abil. Uurimuse tulemustest selgus, et intervjuueeritavad lasteaiäõpetajad usuvad, et nad saavad laste karjääri kujundamise oskuste arengut lasteaias toetada. Samuti ilmnes tulemustest, et õpetajad arvavad, et nad saavad saavutada õppe- ja kasvatusvaldkonna "mina ja keskkond" õpiväljundid. Peamised meetodid, mida uuritavad õpetajad õpetamisel kasutavad on erinevad mängud, vestlused ja õppekäigud.

Märksõnad: Lasteaed, lasteaiäõpetajad, karjäär, oskused, uskumused

Kokkuvõtted peavad kirjeldama uurimistöö peamist uurimisprobleemi, meetodi nimetust, peamisi tulemusi ja järeldust.

TARTU PRESCHOOL TEACHERS' BELIEFS ABOUT THE IMPACT OF THEIR TEACHINGS ON CHILDRENS CAREER DEVELOPMENT SKILLS

Abstract

Nowadays, career training already starts in kindergarten. The aim of this study was to explore the opinions and beliefs of preschool teachers on how they can support the development of children's career skills and to find out what methods they use to do so. The study was qualitative and it involved interviewing ten preschool teachers. The results of the study showed that the interviewed teachers believe that they can support the development of children's career development skills in kindergarten. The results also showed that the teachers believe that they can achieve the needed learning outcomes. The main methods that the teachers use in teaching are games, conversations and field trips.

Keywords: Kindergarten, preschool teacher, career, skills, beliefs

Sissejuhatus

Karjäär ei ole lihtsalt ametite või töökohtade järgnevus vaid inimese elukestev areng. Karjääriplaneerimine on elukestev õppimise ja otsustamise protsess, mis kujundab inimese karjääri ning toetab tema eesmärkide saavutamist. Seega on mõiste “karjäär” oluline iga inimese elus (Mis on karjäär...?, kuupäev puudub). Ameerika rahvuslik karjääri kujundamise organisatsioon (NCDA) kirjeldas karjääri kui kogu elu jooksul tehtud tööd (nii tasustatud kui tasustamata) ning sõnad karjäär, töökoht ja elukutse ei ole sama tähendusega. Karjääri kujundamine on iga üksikisiku töö iseloomu ja olulisust mõjutav faktorite kogum. Faktorid siinkohal on psühholoogilised, sotsioloogilised, hariduslikud, füüsilised, majanduslikud ja juhuslikud (Walker-Donnelly, Scott & Cawthon, 2019).

Tänapäeval algab karjääriõpe juba lasteaiast. Nimelt peaks koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava järgi laps enne oma põhikooli tee algust omandama teadmisi ja oskusi mitmetest valdkondadest. Karjääri kujunemise kontekstis on olulisim valdkond “Mina ja keskkond”, mille õppe- ja kasvatustegevuste tulemusel peab laps oskama tutvustada iseennast, enda omadusi ja huvisid, kirjeldama oma kodu, perekonda ja traditsioone ning nimetama ja kirjeldama erinevaid ameteid. Samuti peaks laps mõistma, et inimesed on erinevad, oskama eristada tervisele kasulikku ja kahjulikku, julgema keelduda tegevustest, mis teda ennast või teisi kahjustab ning omama vanusekohaseid teadmisi loodusest (Riiklik õppekava, 2008). Eeltoodud õpiväljundid aitavad kujundada karjääriootusi ning selle kaudu mõjutada karjääri kujunemist. Mujal läbiviidud uuringutest on leitud, et põhikooli lapsed tajuvad inimese karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid oluliselt paremini kui lasteaialapsed (Howard, Flanagan, Castine & Walsh, 2015). Siiski oskavad ka lasteaialapsed tegureid nimetada ning enamasti on üheks nimetatud teguritest lasteaiatõpetaja (Howard et al., 2015). Seetõttu ongi antud uurimistöö eesmärgiks mõista lasteaiatõpetajate arusaamu karjääri kujundamise oskuste arengu toetamisest lasteaias ning uurida, kas ja kuidas lasteaiatõpetajad saavutavad seadusega määratud õpiväljundid, mis võivad mõjutada laste karjääri kujundamise oskuste arenemist.

Lasteaiatõpetaja töö üldkirjeldus

Lasteasutus on koolieast noorematele lastele hoitu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, mille põhiülesanne on lapse ealisi, soolisi ja individuaalseid vajadusi arvestades luua tingimused tervikliku isiksuse kujunemiseks. Lasteaiatõpetaja on kvalifikatsiooninõuetele vastav isik, kes töötab lasteasutuses ning loob seal tingimused laste kasvamiseks ja arenemiseks. Õpetaja nõustab vanemaid ning hoolitseb laste elu ja tervise eest lasteasutuses (Lasteasutuse seadus, 1999).

Lasteaiaõpetaja töö on vastutusrikas ning selleks valmistatakse huvilisi Eestis ette järgnevalt. Esiteks on koolieelse lasteasutuse õpetaja koolituse alustamise tingimuseks vähemalt 3-aastase nominaalkestusega kõrghariduse õppekava lõpetamine ning kutsesobivuskatsete läbimine. Kõrghariduse esimese astme õppekava lõpetamisel on lasteaiaõpetaja võimeline kujundama lapse arenguks soodsa vaimse ja füüsilise keskkonna, tegema koostööd teiste õpetajate ja lastevanematega, kujundama lapsel suhtlemis-, õppimis- ja töösuksi, seostama õppe- ja kasvatustegevust kodukoha, selle looduse, igapäeva elu ja ümbritseva keskkonnaga ning orienteeruma õppekavas ja tagama lapse sujuva ülemineku lasteaiast kooli. Teise astme lõpetamisel on ta peale eelnevalt välja toodud punktidele ka võimeline õpetama erivajadustega lapsi, nõustama lapsevanemaid kasvatusküsimustes, juhtima koolieelse lasteasutuse tööd ja arendama õppe-kasvatustööd koolieelses lasteasutuses (Õpetajate koolituse raamnõuded, 2000).

Lasteaiaõpetaja ettevalmistuse juures on teadmiste omandamise kõrval oluline ka praktiline pool. Kirjandusest on leitud, et praktikata kõrgharidus ei garanteeri kvaliteetset toimimist klassiruumis (Zaslow, Tout, Halle, Whittaker & Lavelle, 2010). Kvaliteetse toimimise alla klassiruumis käivad lasteaiaõpetaja juhtimisoskused, õppetegevused, tundlikkus, reageerimisvõime ning toetav ja stimuleeriv suhtlus lapsega (Jeon, Buettner & Hur, 2016). Lasteaias õpetamist mõjutavad õpetaja teadmised, uskumused, haridus ja varasemad kogemused (Schachter, Spear, Piasta, Justice & Logan, 2016) ning efektiivne lasteaia õpetaja on selline, kes pakub lapsele stimuleerivat suhtlust, toetab tema õppimist ja emotsionaalset arengut (Yoshikawa et al., 2013).

Õpet planeerides peab lasteaiaõpetaja arvestama sellega, et lapsed on uudishimulikud, aktiivsed õppijad ja vajavad õppimiseks sõbralikku, arvestavat ning toetavat keskkonda. Nad õpivad eri viisidel, vajavad uusi teadmisi, mida juba olemasolevate teadmiste ja oskustega seostada ning neile meeldib uusi teadmisi omandada oma meeltega maailma avastades. Lastele on õppimiseks vaja võimalust vabalt asju uurida ja avastada. Tehtud avastusi võiks lasteaiaõpetaja märgata ning tunnustada (Curriculum Development Council, 2017). Lapsed saavad aru, mis on õpetamine ja õppimine, nad on teadlikud sellest, et õppimine on oluline ning nad väärtustavad oma teadmisi. Nad otsivad lasteaiaõpetajalt abi ja kontrolli ning harjutavad ka iseseisvalt juba omandatud teadmisi ja oskusi (Moll, 2020).

Laps õpib hästi siis, kui õpetaja on loonud temaga positiivse suhte, valdab mitmeid juhendamise strateegiaid, oskab hinnata õppimise kulgu ning loob õppimiseks keskkonna, milles on palju füüsilisi ressursse (Ma, Shen, Brandi, Lu & Baron, 2020). Grupile suunatud tegevuste kõrval suhtleb õpetaja lapsega ka üks ühele, et laps saaks harjutada mitmekesisist

sõnavara ning saaks õpetajalt arenguks vajalikku tagasiside (Ma et al., 2020). Lasteaiaõpetaja ülesandeks on jälgida, et igal lapsel on võrdne võimalus ühistegevustest osa võtta, suhelda õpetajaga ning teiste lastega. Õpetaja juhib kogu õppimisprotsessi, aga samas on ise aktiivne osaleja igas tegevuses ning julgustab lapsi õppimisel. Õpetaja on lastele eeskujuks. Ta näitab kuidas on õige käituda, suunab lapsi arutama, seletama ja osa võtma õppemängudest. Lasteaiaõpetaja arvestab lapsega suhtlemisel tema huvide, emotsioonide ja vajadustega (Hännikäinen & Rasku-Puttonen, 2010).

Lasteaiaõpetaja ülesanne on luua keskkond, mis võimaldab pakkuda lastele individuaalset lähenemist ja toetada laste õppimist ning arengut (Chan & Yuen, 2015). Samuti tuleb õpetajal ka jälgida, kas tema õpetamisviis ja tagasiside toetab lapse huvi õppimise vastu. Koolieelsel ajal peab õpetaja toetama nii laste emotsionaalset ja motivatsioonilist arengut kui ka sotsiaalsete oskuste arengut (Kikas, 2008).

Karjääriplaneerimine lasteaias

Euroopa riikides alushariduse eesmärgid kattuvad. Peamised eesmärgid on lapse heaolu tagamine, lapse arengu toetamine, kooliks ja eluks ettevalmistamine (Eurydice, 2014). Näiteks Iisraelis tehtud uurimusest selgus, et vanemad eeldavad, et lastele tutvustatakse töömaailma üldiselt ja vaikselt. Nad nõustuvad sellega, et karjääriõpetus on oluline, aga samas tahavad oma lapsi kaitsta stressirikka töömaailma eest (Cinamon & Dan, 2010).

Ka Eestis oodatakse, et laps on oma lasteaia aja lõpuks omandanud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava seadusega kindlaks määratud üldoskused ja õpiväljundid, sh eeldatakse, et laps mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult; laps omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas; laps väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone; laps väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult; laps väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi ning laps märkab nähtusi ja muutusi looduses (Riiklik õppekava, 2008). Samas peab kindla õppekava ning tegevused iga asutus ise looma (Jõgi, 2017). Õppekava loomisel on vaja arvestada mitmeid psühhosotsiaalseid kompetentse, mis on karjääriga kohanemisel olulised. Esimene neist on karjääri kujunemiseks valmistumine ehk huvi, teine vastutuse võtmine oma karjääri kujundamise üle ehk kontroll, kolmas keskkondliku teabe otsimine karjääri sobitamiseks ehk uudishimu ning neljandaks uskumine oma võimetesse, et saavutada karjääriedu ehk enesekindlus (Dong, Zheng & Wang, 2020). Ka Peila-Shusteri (2018) sõnul on oluline anda lastele lootust ja optimistlikku vaadet nende tuleviku kohta, harjutada laste kontrollitunnet oma tulevase karjääri üle, toetada laste huvi tööalaste

küsimuste vastu ning harjutada laste eneseusku. Kõik need kompetentsid on harjutatavad lasteaias ning oluline osa karjääri kujundamisest.

Lasteaia karjääriõppe eesmärk on aidata lastel arendada teadlikkust iseendast, omandada teadmisi töömaailmast, erinevatest elukutsetest ja õppimisvõimalustest. Samuti aitab karjääriõppe kujundada hoiakuid ja toimetulekuoskusi, mis soodustavad õpilasel töömaailma sisenemist, karjääriotsuste tegemist ning eneseteostust (Laur & Kriisa, 2009). Kui laps lasteaia aja lõpus ei usu oma võimetesse ja ei usalda täiskasvanuid, siis arvab ta tulevikus, et tal ei ole erilisi võimalusi ning annab endale sobiva karjääri kujundamisel kiiresti alla (Magnuson & Starr, 2000). Et sellist olukorda vältida, peab juba lasteaiaõpetaja oskama last motiveerida, julgustama ning lapsega hea suhte looma (Peila-Shuster, 2018).

Laste lootuse, optimistliku vaate ja kontrollitunde toetamise aluseks on positiivsed kogemused ning head suhted õpetajate ja kaaslastega. Lasteaias selliste tegevuste, mis julgustavad lapsi mõtlema oma tulevikule ja uskuma, et tulevik on positiivne, rakendamine on oluline laste lootuse soodustamiseks. Just mängulised pingutused aitavad kaasa lapse eneseregulatsiooni oskuste arengule ning kontrollitunde tekkele enda kavatsuste, tegevuste ja otsuste üle (Peila-Shuster, 2018). Lasteaiaõpetajad peaksid õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel valima temaatika lapse igapäevaelust, mis hõlmab sotsiaalset, loodus- ja tehiskeskkonda. Samuti tuleb lapsi suunata ümbritsevat maailma märkama, uurima ja kogema tavapäraste toimingute kaudu ning lõimida erinevaid tegevusi nagu võrdlemist, mõõtmist, vestlemist, ettelugemist ja mängimist (Riiklik õppekava, 2008).

Käesoleva töö olulisus, eesmärk ja uurimisküsimused

Käesoleva uurimuse eesmärk on koguda lasteaiaõpetajate arvamusi ja uskumusi sellest, kuidas nad saavad toetada laste karjääri kujundamise oskuste arengut lasteaias ning selgitada, milliste meetoditega saavutatakse õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid.

Eesmärgist lähtuvad järgmised uurimisküsimused:

- Millised on lasteaiaõpetajate uskumused lasteaias laste karjääri kujundamise oskuste arengu toetamisest?
- Millised on lasteaiaõpetajate arvamused sellest, kuidas nad saavad saavutada õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid?
- Milliste meetoditega toetavad lasteaiaõpetajad laste karjääri kujundamise oskuste arengut?

Meetod

Käesolev uurimistöö on kvalitatiivne kuna andmed ei ole arvulised, valim on väike, andmeid kogutakse intervjuu abil ning uuritakse inimeste arvamusi (Õunapuu, 2014). Andmete analüüsimisel kasutati kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit, mille eesmärk on leida sõnumite tähendusi, teemasid, rõhuasetusi ning leida erisuguseid seletusi ja vaatenurki (Virkus, 2016). Kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemused ei ole üldistatavad, aga need on täpsed (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Andmeid kogus töö autor poolstruktureeritud intervjuude ehk teemaintervjuude abil. Kasutatud küsimused on toodud lisas. Poolstruktureeritud intervjuu puhul on alateemad teada, aga küsimused ei ole eelnevalt järjestatud ega pruugi olla täpselt sõnastatud. Küsimused formuleerib autor enne vestlusi, kuid otsustab intervjuu käigus, mida ning millal küsida. (Lepik et al., 2014) Intervjuud salvestati nutitelefoni diktofoni rakendusega ning transkribeeriti ja analüüsiti hiljem.

Valim ja andmekogumine

Valimi moodustas autor mugavusvalimi põhimõttel, mis lubas autoril uuringusse osalema kutsuda uuritavad, kes olid uurijale kergesti kättesaadavad (Rämmer, 2014). Uuringus osales kümme lasteaiaõpetajat kahest Tartu lasteaiast. Kaks osalejat olid autori tutvusringkonnast ning teised mainitud kahe tuttava kolleegid. Iga intervjuueeritavaga vesteldi üksikhaaval vastava lasteaia puhke- või klassiruumis.

Kõigepealt tutvustas töö autor uuringu eesmärki, intervjuu käiku ning kinnitas, et tagatud on intervjuueeritava isiku- ja andmekaitse. Järgmisena küsis autor intervjuueeritava nõusolekut uuringus osalemiseks, intervjuu salvestamiseks ning teavitas õpetajat sellest, et ka uuringu kestel on võimalik keelduda uuringus osalemast. Saanud nõusoleku uuringus osalemiseks, viidi läbi intervjuu. Küsimused, mis intervjuudeks ette valmistatud olid on esitatud lisas. Intervjuu käigus küsis uurija ettevalmistatud ning täpsustavaid küsimusi. Üks intervjuu oli keskmiselt 21 minutit pikk.

Andmeanalüüs

Andmeid analüüsis autor kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil. See võimaldas mõista, millised on lasteaiaõpetajate uskumused lasteaias laste karjääri kujundamise oskuste arengu toetamisest ning millised on õpetajate arvamused õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundite saavutamisest (Kalmus et al., 2015). Andmeanalüüsi teostamisel toetus autor enda teoreetilistele teadmistele ning loetud teaduskirjandusele. Andmete analüüsimisel transkribeeris autor esmalt intervjuude helisalvestised ning salvestas

transkriptsioonid ühte tekstifaili. Olenevalt intervjuu pikkusest, intervjuueeritava diktsioonist ja rääkimiskiirusest, võttis ühe intervjuu transkribeerimine autoril aega poolteist kuni kolm tundi.

Järgmisena luges autor intervjuud kordades üle ning asus andmeid kodeerima. Kood on silt või märksõna, millega kvalitatiivses analüüsis tähistatakse tekstilõike ning selle eesmärk on leida sarnaseid jooni tekstis (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Autor lähtus kodeerimisel uurimisküsimustest ning leidis ja seostas omavahel küsimustele vastavalt lasteaiaõpetajate vastustest tähenduslikud üksused ehk sõnade kogumid, mis seostuvad uuritava teema keskse tähendusega (Graneheim & Lundman, 2004). Tähenduslikud üksused on käesolevas uurimistöös nii fraasid kui märksõnad. Kui kõik intervjuud olid kodeeritud, siis vaatas autor need uuesti üle ning täpsustas koode. Kokku tekkis 119 koodi. Järgmisena grupeeris autor sarnased koodid suurematesse kategooriatesse.

Tulemused

Tulemused esitatakse uurimisküsimuste kaupa. Iga uurimisküsimuse korral annab autor ülevaate tulemustest koodimise abil leitud peakategooriate kaupa. Autor toob välja alakategooriate jaotuse ning selgitab nende sisu koos tekstinäidetega.

Lasteaiaõpetajate uskumused lasteaias laste karjääri kujundamise oskuste arengu toetamisest

Kirjeldades lasteaiaõpetajate uskumusi lasteaias laste karjääri kujundamise oskuste arengu toetamisest eristus kaks peakategooriat: (1) karjääri kujundamiseks vajalikud oskused ja (2) karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamine lasteaias.

Karjääri kujundamiseks vajalikud oskused

Lasteaiaõpetajad tõid intervjuudes välja mitmeid erinevaid karjääri kujundamiseks vajalikke oskuseid. Toodi välja (1) tunnetusoskused, (2) mänguoskused, erinevad (3) sotsiaalsed oskused, (4) enesekohased oskused ja omadused ning oskustele lisaks ka (5) üldised teadmised.

Tunnetusoskused

Kirjeldades karjääri kujundamiseks vajalikke tunnetusoskuseid mainis neli õpetajat vestlustes seda, et karjääri kujundamiseks on oluline juhtida oma tunnetusprotsesse nagu näiteks tähelepanu, mälu ja mõtlemist.

Tähelepanu, mälu, koostöö oskust, keskendumisoskust kindlasti. ... No kindlasti veel midagi. ... (Õpetaja 9)

Samuti nimetati analüüsisioskuse olulisust, keskendumisoskust ning üks õpetaja rõhutas kriitilise suhtumise olulisust erinevatesse olukordadesse.

Mis oskusi on vaja? Mõtlemisoskust! Kriitilist, eee, kriitilist suhtumist erinevates olukordades, et ta oskaks teada, mis on vale ja õige. (Õpetaja 1)

Mänguoskused

Ígas intervjuus toodi välja laste mänguoskus. Õpetajate arvates on mänguoskus teiste oskuste ja teadmiste arengu alus ning seetõttu oluline oskus oma karjääri kujunemiseks vajalike oskuste arendamisel. Mängulisi võtteid kasutatakse õpetajate sõnul lasteaias iga päev. Õpetajad mainisid oma intervjuudes mitmeid erinevaid mängu nagu lauamänge, liikumismänge, tähelepanumänge ja nii edasi. Valikuid on palju ning lastele mängude õpetamisel kohandavad õpetajad mängud kõigepealt vastavalt laste vanusele.

Kui lapsed mängivad rollimängu, siis see on tavaliselt mõned korrad õpetaja abiga noh läbi mängitud. Et mida üks või teine roll endast kujutab, kuidas seda mängitakse. Ja hiljem nad hakkavad juba ise endale siis neid, neid rolle jaotama seal ja, ja mida keegi tegema peab. Et aga see on esialgu ikkagi õpetatud. (Õpetaja 4)

Sotsiaalsed oskused

Üks õpetajate meelest kõige olulisematest karjääri kujundamise oskusteks on sotsiaalsed oskused. Seitse õpetajat mainis austust teiste inimeste vastu, teiste inimestega arvestamist ja koostööd. Rõhutati suhtlusoskuste olulisust, kuulamisoskust ja empaatiavõimet. Samuti toodi välja viisakuse, sõbralikkuse ja abivalmiduse olulisuse teiste inimestega suhtlemisel.

Enda eest hoolitseda. ... Liikluses, kuidas käituda, kohusetunnet arendada. ... No kõike siukseid asju. Ja suhtlusoskus muidugi, viisakus, siis sõbralikkust ja teistega arvestamist ja abivalmidust. (Õpetaja 10)

Enesekohased oskused ja omadused

Lapse karjääri kujundamiseks vajalikud oskused on ka enesekohased oskused ja omadused. Kuus õpetajat tõi oma intervjuus välja selle, et laps peab oskama iseendaga toime tulema. Laps peab õppima oma emotsioone reguleerima ja olema teadlik enda võimetest ja võimalustest.

Hmm, kindel asi on see, et oma emotsioone peab ta oskama reguleerida juba enam-vähem. Natukene peab teadma, mis ta teeb siis, kui ta on vihane, mis ta teeb siis, kui ta on rõõmus. (Õpetaja 5)

Karjääri kujundamisel on õpetajate sõnul eeltoodud oskustele lisaks oluline ka enesekindlus, huvi, püsivus ja sisemine motivatsioon. Samuti tõi üks õpetaja välja kohanemisvõime vajaduse ning edasipüüdlikkuse.

No no kohanemisvõime võiks olla, et, et inimene peab, peaks oskama kohaneda erinevates olukordades erinevates situatsioonides, vastavalt vajadusele, siis ma nagu käitumist muuta näiteks. Siis ta peaks olema noh, edasipüüdlük, et ta peab, tal peab see tahtejõud olema, et, et nagu saavutada midagi, et ... . (Õpetaja 6)

Üldised teadmised

Lisaks eeltoodud oskustele tõi lasteaiaõpetajad intervjuudes välja ka üldised teadmised. Et tulevikus oma karjääriotsuseid teha, peab laps omandama baasoskused ja teadmised sellest, mis ametid üldse olemas on. Samuti tõi kolm õpetajat välja laia silmaringi ja adekvaatse maailmapildi. Oluliseks peeti selgusele jõudmist, mida inimene oma eluga teha tahab, kuid mainiti ka seda, et seda on raske teha.

No ma oletan, et inimestel on selliseid oskusi vaja, et endas selgusele saada, mida ta üldse teha soovib. Et. ... Seda on raske teha, ma arvan, veel keskkoolis on seda veel raske mõista, sest et teed on lahti. (Õpetaja 2)

Karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamine lasteaias

Kirjeldades karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamist lasteaias tekkis kaks alakategooriat: (1) Õpetajate uskumused laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamise kohta lasteaias ja (2) erinevad viisid vajalike oskuste arengu toetamiseks.

Lasteaiaõpetaja uskumused laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamise kohta lasteaias

Iga uuringus osalenud lasteaiaõpetaja uskumused laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamise kohta lasteaias olid positiivsed. Kõik õpetajad väljendasid arvamust, et neil on võimalik lasteaias laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengut toetada. Järgnev tekstilõik on näide karjääriga seotud huvide arendamise kohta.

Jah selle, selles mõttes, et lapsel kujunevad näiteks mingis valdkonnas välja mingi on hästi loodusteadlasi, loodushuvilisi lapsi, ta tuleb näiteks oma oma enda ... Oma isiklikust kogemusest räägin, et lapsel on hästi huvi loodusteaduse ehk teatud valdkonna vastu, ehk siis väljasurnud dinosauruste vastu. Sellest see süveneb, see laps uurib, õpetaja kaasab, otsib materjali, teeb projekti, lähevad loodusmuuseumisse, sellest edasi läheb lapsel, süveneb see “ma tahan seda teha, see on hästi huvitav, aa, siit on veel mingid skeletid, uurime seda, vaatame”, et lõpuks sellel lapsel ongi nii suur huvi, et ta teeb seda ka koolis. (Õpetaja 2)

Erinevad viisid laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamiseks.

Õpetajad tõid oma intervjuudes välja järgmised viisid vajalike oskuste arengu toetamiseks: õpetaja peab teadma oma rühma vanusegrupi võimete piiri ning sellest ja eesmärgile lähtuvalt valima meetodid ja tegevused. Neli õpetajat tõi välja koostöö vanematega, kolm õpetajat rõhutas laste omavahelise koostöö olulisust ja iga õpetaja mainis mängulisi võtteid.

Muidugi saab. Nad peavad hoolima üksteisest, arvestama üksteisega. ... Aitama üksteist. Näiteks kui tuleme õuest tuppa, siis kes saab riidest lahti, aitab teist, väikesed. Et kõike seda ... läbi mängude saab ... . (Õpetaja 10)

Täpsemad meetodid, millega lasteaiaõpetajad toetavad laste karjääri kujunemiseks vajalike oskuste arengut on esitatud kolmanda uurimisküsimuse tulemuste all.

Lasteaiaõpetajate arvamused sellest, kuidas nad saavad saavutada õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid

Vastuste analüüsimisel leidis autor selle uurimisküsimuse alla kaks peakategooriat: (1) õpetajate arvamused õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundite saavutamisest ja (2) kuidas saavad õpetajad saavutada õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid.

Õpetajate arvamused õppe- ja kasvatusvaldkonna “mina ja keskkond” õpiväljundite saavutamisest

Antud õppe- ja kasvatusvaldkonnaga on kõik õpetajad tuttavad ning üks õpetaja loetles valdkonna õpiväljundid ka ette. Kõik uuringus osalenud lasteaiaõpetajad hindasid valdkonna õpiväljundite saavutamise positiivseks.

See ongi nagu noh, tegelikult see “mina ja keskkond” avab meil siis igal nädalal teema millest me räägime, kas räägimegi siis ametitest või, või räägime loodusest või räägime rahvakalendri tähtpäevadest, mis tulevad parasjagu, et kõik see nagu on niiviisi koondab nagu kõik kõik tegevused ühte, et kunstitegevused ja ja samuti matemaatika. Ja et kõik need mängud, laste õppemängud ja kõik, võtame siis selle sellest teemast lähtuvalt. (Õpetaja 8)

Kaks õpetajat tõi välja, et nad saavad õpiväljundite saavutamist kindlaks teha vaatluste abil ning päeviku sissekannete järgi. Päevikus on kirjas eesmärk ja selle järgi saab teha vaatlused ning kindlaks teha, kas eesmärk on täidetud.

Nojah, ega me väga ei testi selles mõttes, et me näeme, tegelikult lapsed ju mängivad läbi kõike. Et läbi nende sellise vaba mängu siis me hästi palju näeme. (Õpetaja 8)

Kuidas õpetajad saavad saavutada õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid jagunesid koodimisel viieks alakategooriaks: (1) iseenda, oma omaduste ja huvide tutvustamine, (2) oma kodu, pere ja traditsioonide kirjeldamine, (3) erinevate ametite kirjeldamine, (4) oma tegevuste juhtimise oskus ja (5) teadmine, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused.

Iseenda, oma omaduste ja huvide tutvustamine

Lasteaiaõpetajad tõid oma intervjuudes välja, et lastele meeldib iseendast rääkida. Iseenda ja oma huvide tutvustamise õpiväljundi saavutamadki õpetajad rohkete vestluste kaudu. Õpetajad lasevad lastel rääkida enda huvidest, sellest, mis neile meeldib ja mis ei meeldi. Üks õpetaja mainis, et vahel leitakse lastega ühised huvid ning sealt edasi saab õpetaja lapse huvi veel enam toetada.

No ongi vestlused jah. Neile väga meeldib rääkida, väga meeldib. Kuidas seda saavutada? Noh, ongi need pildid ja seal seal jutupalad. Jutupalade järgi arutlemine, ümberjutustamised. ... No muidugi me ainult ei vestle, ainult ei vestle, ikka mänguliselt ka. (Õpetaja 9)

Oma kodu, pere ja traditsioonide kirjeldamine

Vestlused on oluline osa ka oma kodu, pere ja traditsioonide kirjeldamise saavutamisel. Õpetajad tõid välja, et laste perest räägitakse aasta läbi. Õpetajad lasevad lastel kirjeldada oma kodu, perekonda ja pere traditsioone. Samuti räägitakse lastega erinevatest tähtpäevadest nagu

isadepäevast, kadri- ja mardipäevast. Lisaks vestlustele on kodu kirjeldamise õpiväljundi saavutamisel õpetajatele abiks kodumäng, mida mainis kolm õpetajat. Samuti tulevad töös abiks vihjed vanematelt, et õpetajad oskaksid küsida suunavaid küsimusi.

No seda me lihtsalt harjutamegi niimoodi, et et laps siis tuleb, räägib iseendast, teistele oma huvidest, oma perekonnast, oma perekonna traditsioonidest, et näiteks et kuidas nad sünnipäevasid tähistavad kuidas jõulusid tähistavad, et ee et see seda ja me noh, et kuna meie nendega koos kodus ei ela ja niimoodi ei tea, et siis me oleme palunud ka vanematelt abi, et nad vahel annaksid meile natukene vihjeid, et me saaks küsimustega näiteks suunata. (Õpetaja 3)

Erinevate ametite kirjeldamine

Karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamiseks vajalik õpiväljund on ka erinevate ametite kirjeldamine. Selle õpiväljundi saavutamiseks räägivad õpetajad lastega nende pereliikmete ametitest ja lasevad lastel kirjeldada erinevaid ameteid. Samuti mainisid õpetajad ametite joonistamist ja seda, et lastega käiakse õppekäikudel. Neli intervjueeritud õpetajat tõid välja erinevad mänguasjad, mis on seotud ametitega nagu näiteks arstikohver, millega lapsed mängivad arsti.

Kindlasti räägime ka nii palju kui võimalik läbi vanemate töökohad, mida teeb. Mis tema ülesanne seal on, miks peavad üldse vanemad hommikul tööle minema võiks ju kodus istuda, eks ju. Miks ei ole see võimalik, see käib ju ka kohe selle juurde kaasa. (Õpetaja 7)

Samas me teeme õppekäike, kui meil on, meil on poemängimine, oleme saanud käia poodides, näha kuidas pannakse, et neil tekiks arusaam, mis töö, mis on, kas või see, et piim ei tule Selverist vaid piim tulebki lehmast ehk me oleme käinud ka taludes, eelnevalt teeme näitlikult, näitame piltide peal, näitame ka nende loomakujukeste pealt, katsuvad, läheme tallu, vaatlevad täitsa lähedalt, katsuvad, saavad ettekujutuse talutööst. (Õpetaja 2)

Oma tegevuste juhtimise oskus

Õpetajad tõid välja, et lastele on oluline õpetada enda tegevusi ise juhtima ning seda saab teha suunates lapsi ise uurima, katsuma ja vaatlema. Õpetajad ütlesid, et ei tee lastele midagi ette ära vaid innustavad neid ise proovima. Samas kinnitavad õpetajad lastele, et abi

küsimine on okei. Toodi välja, et lastele tuleb õpetada tegevuse lõpule viimist. Kolm õpetajat tõi välja, et oma tegevuste juhtimise oskuste alla kuuluvad näiteks riietumine ja söömine.

Me oleme õpetanud palju seda, et kui sa alustad, sa lõpetad, et see on ju ka töö juures ka oluline, et sa ei lähe poole pealt “kuule, ma ei viitsi enam”. Et ikkagi mingi selline rutiin ja see arusaam, et ma olen alustanud midagi, et ma võin ka selle lõpuni, et see on ka hästi oluline meie meelest. (Õpetaja 1)

Teadmine, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused

Sotsiaalsete oskuste arenguks on vajalik teadmine, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused. Selle õpiväljundi saavutamiseks kasutavad õpetajad vestlusringe, milles räägitakse lastega inimeste erinevusest. Õpetajad mainisid pildimaterjale ning seda, et juhul kui rühm näeb tänaval näiteks ratastoolis inimest, siis hiljem seletatakse lastele miks see nii on. Kahes intervjuus toodi välja see, et lasteaias on olemas sobitusrühm, milles on erivajadusega laps. Sobitusrühmas räägitakse samuti lastele, miks teine laps võibolla erinev on. Intervjuudest tuli välja, et sobitusrühmas lapsed olid üldiselt sallivamad kui tavarühma lapsed, sest neile oli seletatud, miks erivajadusega laps teistmoodi käitub ja nad harjusid sellega.

Kasvõi kõige lihtsam väide, et kes sööb parema käega, kes vasaku käega, et ega see on juba tegelikult erisus, et kellel on pikad juuksed, kellel lühikesed juuksed. (Õpetaja 3)

Meetodid, millega lasteaiaõpetajad toetavad laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengut

Meetodid, millega lasteaiaõpetajad toetavad laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengut jagunesid intervjuueritid õpetajate puhul kaheks suuremaks peakategooriaks: (1) laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamiseks kasutatavad meetodid ja (2) psühhosotsiaalsete kompetentside arendamiseks kasutatavad meetodid.

Laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengu toetamiseks kasutatavad meetodid

Õpetajad tõid oma intervjuudes välja mitmeid meetodeid, millega nad laste oskuste arengut toetavad. Meetodid jagunesid viie alakategooria alla: (1) mängud, (2) loogikat arendavad meetodid, (3) mootorikat arendavad meetodid, (4) sotsiaalseid oskusi arendavad meetodid ning (5) vestlemine.

Mängud

Õpetajate poolt kõige rohkem mainitud meetodid laste oskuste arendamise toetamiseks olid mängud. Mängulised tegevused on õpetajate sõnul integreeritud igasse õppevaldkonda ning on kasutusel iga päev. Toodi välja erinevad õppemängud, temaatilised ja rollimängud. Samuti on kasutusel liikumismängud, laulumängud, arvutamismängud, tavapäraseid lauamängud ja vabamäng. Viis intervjueeritavat selgitas, et õpetaja mängib tavaliselt lastega mängud läbi, et nad saaksid mängu selgeks ning seejärel mängivad lapsed vastavalt vanusele ja mängule juba ise.

Meil on see nädal teema näiteks ohud, meil on selline vahva mäng, kus me mängime läbi kõik lapse, lapse traumad ... . Läheb katki, mis juhtub, mis me teeme? Kiirabi, politsei kõik nagu et, et see on selline mäng. (Õpetaja 2)

Loogikat arendavad meetodid

Loogikat arendavate meetodite alla kuuluvad erinevad harjutused nagu ruumilisusest aru saamist arendavad harjutused, mänguliselt matemaatika õpetamine ja võrdlemisoskuste arendamine mängu teel. Kolm õpetajat mainis eelkirja harjutusi, kujundite kasutamist õpetamisel, arvjutukesi ja puslede kokku panemist. Ühe õpetaja sõnul laste seas populaarne meetod oli kineetilise liiva ja soolade abil joonistamine ja õppimine.

Ikka läbi igasuguste mängude, et praegu ka me küpsetame pirukaid üleval, rühmas, et et noh, et sellised mõõtmised kaalumis, et noh, et, et näha, näidatagi lastele, et, et ei ole ainult üks võimalus kaaluda-mõõta noh, näiteks et, et saab ka erinevaid viise ja kui täpsed nad on, et ja, ja noh, kõik me niimoodi praktiliselt läbi seal teeme noh, mõõdame seal sooja või külma vett, et kui palju ühte mahub, teist mahub. (Õpetaja 3)

Motoorikat arendavad meetodid

Oluline on lasteaias ka kasutada mootorikat arendavaid meetodeid nagu käelisi ja praktilisi tegevusi. Õpetajad mainisid õiget pliatsihoiu õpetamist, kehahoiaku arendamist ja üldist mootorika arengu toetamist. Üks õpetaja tõi oma intervjuus välja spordi võimaldamise tähtsuse ja ka näiteks koos tantsimise ning liigutusharjutuste tegemise.

Et kehahoiak oleks üldiselt selline, et ta jõuaks teha. Et praegu on see, et lapsed ilmselt ei istu väga palju enam toolis vaid on diivanitel, et terve elu keerleb seal mugavas asendis, eks ole. Aga samas üldmootorikale see ei ole hea, sest tal ei ole seda jõudu või vastupidavust, eks ole. Meie suudame ta panna laua taga tegutsevaks eks ole selg sirgu ja siis ta väsis nii ruttu ..., et sellele me pöörame hästi palju tähelepanu. (Õpetaja 1)

Sotsiaalseid oskuseid arendavad meetodid

Neljal korral toodi õpetajate poolt välja sotsiaalseid oskuseid arendavad meetodid nagu teistega arvestamise arendamine. Mainiti sõbraliku keskkonna loomise olulisust ning head suhet õpetajaga ja teiste lastega. Lisaks leidsid õpetajad, et sotsiaalsete oskuste arendamiseks hea viis on laste koostöö soodustamine näiteks paaristöö või grupitöö kaudu.

Hmm, on paaristöö, siis on õppemängud, igasugu stiilis. Liikumismängudes on oluline, et nad arvestavad üksteisega, saavad teada, lauamängud samamoodi. Seal on ka sotsiaalne pool, et keda sisse lükatakse ja keda välja jäetakse. Kes pääseb löögile, kes ei pääse, kes kaupleb ja “palun lase mind”, nagu mul täna oli. “Palun vali mind järgmisena”, küsiti kohe. ... Kannatlikkuse treenimiseks see, et ta peab oma järjekorda ootama, ehk siis õppemängus ja ja kui, ütleme üldse tegevustes on see, et kui ta teab, et tema on pärast seda last, siis ta on selleks valmis. Ta ei lähe kärsituks, ta ei tule tõuklema, et mina olen esimene, mina pean saama. (Õpetaja 5)

Vestlemine

Iga õpetaja mainis oma intervjuus lastega vestlemist. Vestlemine lastega on lasteaias igapäevane tegevus. Õpetajad tõid välja näiteks vestlusringid, aruteluringid, hommikuringid, mure- ja rõõmuringid. Vestlusringides räägitakse lastega nende perdest, pere traditsioonidest ja vanemate ametitest. Lastel lastakse iseennast ja oma huvisid tutvustada ning mängude juurde lisatakse seletused. Lisaks vestlemisele on nelja õpetaja sõnul lasteaias kasutusel käpiknukuga lavastused ning kirjanduspalade ettelugemine ja ümberjutustamine.

Psühhosotsiaalsete kompetentside arendamiseks kasutatavad meetodid

Lisaks eelmainitud oskustele on karjääri kujundamise oskuste arendamisel oluline roll ka psühhosotsiaalsetel kompetentsidel. Nende kompetentside arendamise meetodid jagunesid järgnevateks alakategoriateks: (1) huvi arendamine, (2) kontrolli arendamine, (3) uudishimu arendamine ja (4) enesekindluse arendamine.

Huvi arendamine

Kõik uuringus osalenud õpetajad tõid huvi arendamise puhul välja selle, et õpetaja peab lastele õpetamise tegema nii huvitavaks kui võimalik. Õpetamine ei tohi õpetajate sõnul olla kuiv teadmiste edasi andmine, see peab olema mänguline ja lõbus. Oluline on tegevustesse kaasata kõiki lapsi ja proovida neid suunata ise mõtlema. Iga õpetaja arvas, et tähtis on laste huvi suunata ja toetada.

Aga see ongi, kõik on nagu sa pead nii huvitavaks tegema, et see peabki mänguliseks tegema, kus see läheb nagu “nii nüüd täna õpime seda!”, siis see on nagu mingi ajus käib selline krõks ära ja siis nad kuidagi ei omanda üldse nii, kuidas läbi mängu omandavad. Et see on nagu hästi naljakas vaadata nagu kõrvalt, et mis mõttes kuidas sul nii raskelt läheb või et siis mõtled, et aa sõnastus oli vale. Siis ütled uuesti “kuule täna mängime, tule mängime koos täna seda”. (Õpetaja 2)

Kontrolli arendamine

Kontrolli arendamise all arvasid õpetajad, et on tähtis suunata lapsi ise tegutsema. See õpetab lastele iseseisvust ja annab neile tunde, et nad saavad oma tegemisi kontrollida. Samuti leidis üks õpetaja, et kontrolli saab arendada suunates lapsi mitte oma töid tehes kiirustama. Õpetajad õpetavad lastele, et ei ole oluline töö kiiresti valmis saada vaid see, et laps jääb oma tulemusega rahule. Lisaks õpetab lapsele kolme õpetaja arvates kontrolli ka oma järjekorra ootamine ja oskus öelda ei.

Ja mis veel tuleb, minu meelest, mis on elus väga tähtis oskus, on enesekaitse, ennast kaitsta, ennast kaitsta “Ma ei taha, et sa nii räägid. Ära palun ütle nii” et, et seda, seda tuleb ka lastele kaitsta, õpetada just seda. Aga see läheb selle enesekindluse alla, et ta oskab ennast kaitsta. Siis ta oskab olla enesekindel ja, ja, ja ta ei saa haiget niimoodi. Ja see aitab ka seda enesekontrolli, kutsub ka teist korraks. (Õpetaja 7)

Uudishimu

Intervjuudest tuli välja, et õpetajate meelest on lapsed loomuselt uudishimulikud. Laste uudishimu aitab ühe õpetaja arvates arendada see, et neil on suhteliselt vabad käed õpetamisel. Nad saavad plaanitud tegevusi ümber korraldada kui lapsel on huvi mingi teema vastu ja soovib seda lähemalt uurida. Uurimise ja lapse huvi toetamisega aitavad õpetajad arendada lapse uudishimu. Meetodid, mida uudishimu arendamiseks kasutada saab on õpetajate arvates õppevideod ja uute teadmiste ning faktide õpetamine.

Et meie, meie rühmas on küll niimoodi, et et et me laseme hästi palju lastel juhtida seda õppimist, kui nad tahavad midagi uut teada. Et meil ei ole niimoodi küll, et täna on kindlasti keel ja kõne ja me mitte midagi muud ei tee. Et me, kui tuleb mingi asi, et me võime ju selle päevaplaani täiesti ära muuta. Me uurime need asjad välja, mida kedagi huvitavad ja siis me lähme teeme seda, mida me tahtsime või noh, mida me planeerinud või lähme järgmisel päeval selle planeeritud tegevuse juurde alles. (Õpetaja 1)

Enesekindluse arendamine

Iga uuringus osalenud lasteaiaõpetaja meelest on laste enesekindluse arendamine lasteaias väga tähtis. Õpetajad saavad enesekindluse arendamist toetada laste kiitmisega, jõukohaste ülesannete andmisega ja koos tegutsemisega. Viis õpetajat tõi oma intervjuus välja selle, et lastele on oluline õpetada, et abi küsimine on soositud ning juhul kui laps ei oska midagi teha, siis ei ole sellest hullu – “Me õpime!”.

Mina ütlen alati seda, et “Õpi! Sa ei, pea kohe oskama, me õpime”. Sest meil on lapsi, kes ütleb “ma ei oska, ma ei taha”. Okei, ja ma võin ju midagi vahele öelda, “Mina ei oska joonistada, aga me õpime”. ... Nii on. (Õpetaja 1)

Arutelu

Käesoleva uurimistöö eesmärk oli koguda lasteaiaõpetajate arvamusi ja uskumusi sellest, kuidas nad saavad toetada laste karjääri kujundamise oskuste arengut lasteaias ning välja selgitada milliste meetoditega saavutatakse õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid.

Esimesele uurimisküsimusele *Millised on lasteaiaõpetajate uskumused lasteaias laste karjääri kujundamise oskuste arengu toetamisest* leidis autor vastuseks, et uuringus osalenud õpetajad usuvad, et saavad laste karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arengut toetada. Hännikäinen ja Rasku-Puttonen (2010) tõid oma uurimuses välja, et igal lapsel peaks olema võrdne võimalus tegevustest osa võtta, suhelda õpetajaga ning teiste lastega. Sama tähelduse tegid ka õpetajad intervjuudes. Lasteaiaõpetajate hinnangul on koostöö laste vahel ning vestlused õpetajaga oluline osa oskuste arengus. Samuti hindavad õpetajad koostööd vanematega oluliseks. Uurimistulemustest tuli välja veel see, et õpetajad peavad lapsi loomuselt uudishimulikuks, aga uudishimu aitab tõsta veel uute asjade uurimine. See, et lapsed on uudishimulikud ja aktiivsed õppijad on välja toodud ka Hongkongi õppekavaarenduse nõukogu poolt (Curriculum Development Council, 2017). Eeltoodud nõukogu (2017) sõnul tuleb laste tehtud avastusi märgata ja tunnustada. Märkamist ja kiitmist hindavad ka käesolevas uurimistöös osalenud lasteaiaõpetajad. Kuigi lapsed on oma loomuselt uudishimulikud, peavad õpetajad oluliseks õpetamise huvitavaks tegemise. Intervjueeritavad leidsid, et õpetatav materjal peab olema esitatud mänguliselt, muidu laste huvi kaob. Sarnast mõtet on kirjeldanud ka Kikas (2008), kes arvas, et õpetaja peab jälgima, kas tema õpetamisviis ja tagasiside toetab lapse huvi õppimise vastu.

Teisele uurimisküsimusele *Millised on lasteaiaõpetajate arvamused sellest, kuidas nad saavad saavutada õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid* leidis autor järgneva vastuse: lasteaiaõpetajad on tuttavad koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas kindlaks määratud valdkondade ja õpiväljunditega (Riiklik õppekava, 2008) ning nad integreerivad kõiki valdkondi oma õppetöösse. Õpetajad usuvad, et saavad saavutada nõutud õpiväljundid. Intervjueeritavad tõid välja selle, et õpetaja mängib lastega mängud läbi ning seejärel juhendab laste iseseisvat mängu. See kinnitab ühe uurimise tulemust, milles kirjutati, et õpetaja juhhib õppimisprotsessi, aga samas on ise aktiivne osaleja igas tegevuses (Hännikäinen & Rasku-Puttonen, 2010). Intervjuudest selgus, et meetodid, mida kasutatakse õpiväljundite saavutamiseks kattuvad suures osas vajalike oskuste arengu toetamiseks kasutatavate meetoditega. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid saavutavad õpetajad tehes juturinge erinevate teemade kohta, käies õppekäikudel,

suunates lapsi asju märkama ja ise tegutsema. Samuti tõid õpetajad välja pildimaterjalide kasutamist ja erinevaid mängulisi võtteid. Seda, et õpetaja ülesanne on suunata lapsi arutama, seletama ja osa võtma õppemängudest tõid välja ka Hännikäinen ja Rasku-Puttonen (2010) oma uurimuses.

Kolmandale uurimisküsimusele *Milliste meetoditega toetavad lasteaiad õpetajad laste karjääri kujundamise oskuste arengut* vastust otsides sai autor teada, et õpetajad kasutavad õppetegevuses palju erinevaid mängu, vestlusi ja grupitöid. Õpetajate hinnangul on mängulised võtted laste õppetegevuses olulisel kohal. Seda kinnitab ka Peila-Shusteri (2018) uurimus, milles tuli välja, et just mängulised pingutused aitavad lapse eneseregulatsiooni oskuste arengut. Uurimistöö tulemustest tuli välja, et mängu, mida õpetajad õppetöös kasutavad on väga palju. Õpetajad tõid näiteks rollimängud, laulumängud, liikumismängud, arvutamismängud, õppemängud, tavapärased lauamängud ja mänguasjad nagu arstikohvrid. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on peale mängude välja toodud ka erinevate tegevuste nagu võrdlemise, mõõtmise, vestlemise ja ettelugemise lõimimine (Riiklik õppekava, 2008). Käesoleva uurimustöö tulemused viitavad sellele, et uuringus osalenud õpetajad kasutavad oma õppetöös riiklikus õppekavas ettenähtuid meetodeid. Varasemas uuringus välja toodud psühhosotsiaalsete kompetentside ehk huvi, kontrolli, uudishimu ja enesekindluse (Dong, Zheng & Wang, 2020) harjutamiseks on õpetajate meelest oluline lapsi kiita ja häid kogemusi soodustada. Lapsed saavad hea tunde, kui nad saavad hakkama mingi jõukohase ülesandega. See tulemus kattub varasema uurimusega, milles leiti, et laste lootuse, optimistliku vaate ja kontrollitunde toetamise aluseks on positiivsed kogemused ja head suhted õpetajate ning kaaslastega (Peila-Shuster, 2018). Varasematest uuringutest on leitud, et lapsed teavad, et õppimine on oluline ja nad otsivad lasteaiad õpetajalt abi ja kontrolli ning harjutavad siis iseseisvalt juba omandatud teadmisi ja oskusi (Moll, 2020). Seda tulemust toetavad ka käesoleva uurimistöö tulemused. Õpetajad kinnitavad lastele, et abi küsimine on okei ja näevad kuidas lapsed mängivad mängu iseseisvalt läbi. Läbi vabamängu saavad õpetajad vaadelda laste õpiväljundite saavutamist.

Uurimistöö kitsaskohad ja praktiline väärtus

Käesoleva uurimuse tulemusi ei saa üldistada, aga saab öelda, et uurimuses osalenud lasteaiad õpetajad usuvad, et nad saavad laste karjääri kujundamise oskuste arengut lasteaias toetada ning tulemused ühtivad teooriaga. Samuti tuli uurimusest välja milliseid meetodeid lasteaiad õpetajad oma töös laste õpetamisel ja toetamisel kasutavad.

Uurimistöö praktiline väärtus seisneb selles, et uuringu tulemused avasid lasteaiadepetajate uskumused sellest, kas ja kuidas nad saavad laste karjääri kujunemiseks vajalike oskuste arengut toetada. Tulemused läksid käesolevas töös kokku teoriaga ning võivad anda lastevanematele kinnitust, et nende lapsed saavad lasteaias juba karjääri kujundamiseks vajalike oskuste arenemisel tuge. Edaspidi võiks teemat uurida suurema valimiga ning teha tööd näiteks täiskasvanutega, kes oma karjääri juba alustanud on. Huvitav oleks üleriigiliselt teha küsimustikud selle kohta, kelleks täiskasvanu lapsena saada tahtis ning mis karjääriritee ta hiljem valis.

Käesoleva uuringu piiranguteks võib pidada väikest valimit ja uurimuse läbiviimist ühes linnas. Eeltoodud piirangute tõttu ei saa tulemusi üldistada ja need annavad teadmisi vaid uuringus osalenud õpetajate uskumuste ning õppetöös kasutatavate meetodite kohta. Intervjuude kitsaskohaks võib lugeda seda, et osalejatele ei antud eelnevalt aega küsimustega tutvumiseks. Kuna küsimused olid lasteaiadepetajate igapäevase töö kohta, siis neil võis olla raskusi kõikide kasutatavate meetodite meelde tuletamisega.

Kasutatud kirjandus

- Chan, T., & Yuen, M. (2015). Inclusive education in an international school: A case study from Hong Kong. *International Journal of Special Education*, 30, 86–97.
- Cinamon, R. G., & Dan, O. (2010). Parental Attitudes Toward Preschoolers' Career Education: A Mixed-Method Study. *Journal of Career Development*, 37(2), 519–540.
- Curriculum Development Council. (2017). *Kindergarten education curriculum guide: Joyful learning through play, balanced development all the way*. Hong Kong: Education Bureau.
- Dong, B., Zheng, B., & Wang, Z. (2020). Career Adaptability and Turnover Intention: A Dual-Mediation Model. *The Career Development Quarterly*, 68, 145–157.
- European Commission/EACEA/Eurydice/Eurostat, (2014). *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. 2014 Edition*. Eurydice and Eurostat Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 105–112.
- Howard, K. A. S., Flanagan, S., Castine, E., & Walsh, M. E. (2015). Perceived influences on the career choices of children and youth: an exploratory study. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 15, 99–111.
- Hännikäinen, M., & Rasku-Puttonen, H. (2010). Promoting children's participation: The role of teachers in preschool and primary school learning sessions. *Early Years*, 30(2), 147–160.
- Jeon, L., Buettner, C. K., & Hur, E. (2016). Preschool Teachers' Professional Background, Process Quality, and Job Attitudes: A Person-Centered Approach. *Early Education and Development*, 27(4), 551–571.
- Jõgi, E. (2017). *Õppe- ja kasvatustöö planeerimise alused Tartu linna ja maakonna eelkoolides ning eelkooliõpetajate hinnangud läbiviidavale õppetööle*. (Magistritöö). Tartu, Tartu Ülikool. Loetud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/57557/jogi_elina_ma.pdf
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. Loetud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (1992). RT 2008, 23, 152. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Koolieelse lasteasutuse seadus. (1999). RT 1999, 27, 387. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13343125>

- Laur, K., & Kriisa, S. (2009). Avastame geeniused: Karjäärinõustamise võimalikkusest noorsootöös. Koolitusraport. Kasutatud 09.05.2020, https://mitteformaalne.archimedes.ee/wp-content/uploads/2014/07/avastame_geeniused1.pdf
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). Intervjuu. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Ma, X., Shen, J., Brandi, K., Lu, X., & Baron, M. (2020). Effects of Classroom Practices and Funding Streams on Early Childhood Learning Outcomes. *Early Education and Development*, 1–20.
- Magnuson, C. S., & Starr, M. F. (2000). How Early Is Too Early to Begin Life Career Planning? The Importance of the Elementary School Years. *Journal of Career Development*, 27(2), 89–101.
- Mis on karjäär ja milline on karjääri teekond? (i.a). Kasutatud 13.05.2020, <https://www.teeviit.ee/mis-on-karjaar-ja-milline-on-karjaari-teekond/>
- Moll, H. (2020). How Young Children Learn from Others. *Journal of Philosophy of Education*, 54(2), 340–355.
- Peila-Shuster, J. J. (2018). Fostering hope and career adaptability in children's career development. *Early Child Development and Care*, 188(4), 452–462.
- Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine*. Loetud aadressil <http://samm.ut.ee/valimid>
- Schachter, R. E., Spear, C. F., Piasta, S. B., Justice, L. M., & Logan, J. A. R. (2016). Early childhood educators' knowledge, beliefs, education, experiences, and children's language- and literacy-learning opportunities: What is the connection? *Early Childhood Research Quarterly*, 36, 281–294.
- Virkus, S. (2016). Kvalitatiivne sisuanalüüs. Loetud aadressil https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/kvalitatiivne_sisuanals.html
- Zaslow, M., Tout, K., Halle, T., Whittaker, J. V., & Lavelle, B. (2010). *Toward the identification of features of effective professional development for early childhood educators*. Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Walker-Donnelly, K., Scott, D. A., & Cawthon, T. W. (2019). Introduction: Overview and Application of Career Development Theories. *New Directions for Student Services*, 166, 9–17.
- Õpetajate koolituse raamnõuded. (2000). RT 2000, 87, 575. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12866316>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Yoshikawa, H., Weiland, C., Brooks-Gunn, J., Bruchinal, M. R., Espinosa, L. M., Gormley, W. T., Ludwig, J., Magnuson, K. A., Phillips, D., & Zaslow, M. J. (2013). *Investing in Our Future: The Evidence Base on Preschool Education*. Ann Arbor, MI: Society for Research in Child Development.

Lisa. Intervjuu kava.**I Lasteaiaõpetajate uskumused lasteaias laste karjääri kujundamise oskuste arengu toetamisest**

- Milliseid oskusi on inimesel vaja, et oma karjääri kujundada?
- Mis Te arvate lasteaias laste karjääri kujundamise oskuste toetamisest?
- Kuidas saate laste karjääri kujundamise oskuste arendamist toetada?

II Lasteaiaõpetajate arvamused sellest, kuidas nad saavad saavutada õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljundid?

- Kas olete tuttav õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” õpiväljunditega?
- Kuidas saate saavutada õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna “mina ja keskkond” karjääri kujundamise oskuste arengu toetamiseks vajalikud õpiväljundid? (Iseenda, oma omaduste ja huvide tutvustamine; oma kodu, pere ja traditsioonide kirjeldamine; erinevate ametite kirjeldamine; oma tegevuste juhtimise oskus; teadmine, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused)

III Meetodid, millega lasteaiaõpetajad toetavad laste karjääri kujundamise oskuste arengut

- Milliste meetoditega toetate laste karjääri kujundamise oskuste arengut?
- Kuidas arendate õpetamisel karjääriga kohanemisel olulisi psühhosotsiaalseid kompetentse nagu huvi, kontrolli, uudishimu ja enesekindlust?

Käesolevaga kinnitan, et olen korrekselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Lisa Brand